

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2019

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 21.

DITŠHUPETŠO TŠA GO SWAYA

- Ge molekwa a arabile dipotšišo tše di fetago palo yeo e nyakegago, swaya ya mathomo fela (Molekwa ga a swanela go araba potšišo ye telele le ye kopana go tšwa pukung e tee)
- Karolong ya A: Ge molekwa a arabile dipotšišo tše nne ka moka mo diretong tše di kgethilwego, swaya tše pedi tša mathomo
- Go dikarolo tša B le C: Ge molekwa a arabile dipotšišo tše kopana tše pedi goba tše telele tše pedi, swaya ya mathomo o hlokomologe ya bobedi. Ge molekwa a arabile dipotšišo ka moka tše nne, swaya fela ya pele mo karolong ye nngwe le ye nngwe ge e le gore go arabilwe potšišo ye kopana le ye telele
- Ge molekwa a file dikarabo tše pedi, moo e lego gore ya mathomo e fošagetše mola ya bobedi e nepagetše, swaya ya mathomo gomme o hlokomologe ya bobedi
- Ge dikarabo di sa nomorwa ka tshwanelo, swaya go ya ka memorantamo
- Ge mopeleto wo o fošagetšego o ama tlhalošo, swaya phošo. Ge o sa ame tlhalošo, gona mo fe mopotso
- Potšišo ye telele: Ge karabo ya potšišo ye telele e le ka tlase ga botelele bjo bo nyakegago, se mo otle ka ge a šetše a ikotlile. Ge e le ye telele kudu, lekola fela mantšu ao e ka bago a 50 o hlokomologe taodišo yeo e šetšego fela, o bale thumo
- Dipotšišo tše kopana: Ge molekwa a sa šomiše ditsebjana moo a kgopotšwego go tsopola, se mo otle
- Mabapi le dipotšišopulego: Ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša Ee/Aowa goba Dumela/Go se dumele. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago
- Ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago

KAROLO YA A: THETO**MONTSHEPETŠABOŠEGO – M Mamabolo****POTŠIŠO YA 1: CHRIS HANI – MJ Mojalefa****MOHLALA WA KARABO:****Metara**

Metara ke polelo ya sereti.

O re lotile, re a leboga

Molawana wa kgaogano

- Metara o arotšwe ka dikarolometara tše pedi
O re lotile/re a leboga
- Dikarolometara di arogantšwe ke sešura
- Sona se lemogwa ka

Molawana wa kwano

Dikarolometara di kwana ka:

O re lotile/re a leboga

- Palo ya dinoko - 5 : 5
Mohlala: O re lo ti le/re a le bo ga
- Palo ya mantšu - 3 : 3
Mohlala: O re lotile/re a leboga
- Palo ya dihloa tša mošito - 1 : 1 = loti:le/lebo:ga
- Palo ya ditumanoši - 5 : 5
Mohlala: O re lotile/re a leboga

[10]**POTŠIŠO YA 2: A ITHENG? – ME Ngake**

- 2.1
- Sereto se bopilwe ka ditemanatheto tše tshela
 - Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e na le methalotheto ye meraro (2)
- 2.2
- Morumokwanophetši/Morumokwanotia.
- Go gatelelwa kgopolo ya go se kgotsofatšwe ke tšeo Modimo a di direlago batho
 - E tliša mošito (E TEE fela) (2)
- 2.3
- Kelelothalo.
- Lebaka la kgakanego ye e tšwelelago mothalothetong wa mathomo le fetela mothalothetong wa go latela (2)
- 2.4
- Seretotsholo.
- Sereti se sola ka fao batho ba sa kgotsofatšwego ke tšeo Modimo a di dirago (2)

2.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala:

Motho a kgotsofatšwe ke seo Modimo a mo direlago/fago sona.

- Ge Modimo a re tlišetša tše botse re a lla le ge a re tlišetša tše dimpe le gona re a lla
 - Seretwa ga se kgotsofatšwe ke sengwe le sengwe seo a se fiwago
- (E TEE fela)

(2)
[10]

POTŠIŠO YA 3: BJOLA BOPHELO KE BO KATAKATELA KA SA MORAGO – Mamphoku Mamabolo

3.1 • Sereti se nwele mabjala go ya ka mehuta ya wona

- Mabjala a bogale le a go se be bogale a nwelwe le bagwera

(2)

3.2 Kelelothalo.

- Kgopolo ya go ikgweranya le bjala mothalotheong wa 3 e felela mothalotheong wa 4 ka gore go ka mmakela mathata

(2)

3.3 • Kgagolamegolo le dintshe ke galampetše nabo - Go bopša seswantšho sa ka fao a nwelego bjala ka gona

- Bankane le methepa bo mparile ka bona ka leboga - Go bopa seswantšho sa ka fao bjala bo mo dirilego gore a hwetše bagwera le makgarebe a mantis

• Tša bophelo bjola ke di nyakuretše ka kelohloko - Go bopa seswantšho sa go lebeledišiša bophelo

(TŠE PEDI fela)

(2)

3.4 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala:

Ke moya wa boitsholo.

- Sereti se aparetšwe ke moya wa boitsholo go ya le ka fao se bego se phela ka gona

(2)

3.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala:

Bohlale bo tšwa lebading.

- Sereti se lemoša batho ka kotsi ya go phela ka bjala/Bjala bo ka hlolela motho mathata a bophelo

(2)
[10]

POTŠIŠO YA 4: O GOROGILE – JN Mohlamonyane

4.1 • Poeletšothomi/Poeletšomodumo.

(1)

4.2 • Ngwana wa Moafrika - O emela Mandela

- O mo lokolotše – 'O' e emela Modimo/'mo' e emela Mandela

• Lerumo la setšhaba - le emela mokgatlo wa ANC

(3)

- 4.3 Sereti se dirišitše go itshophatshopha le go kokorega go tšweletša maikutlo a pelaelo. (2)
- 4.4 Seretotumišo sa sebjalebjae. (2)
- Sereti se tumiša bogale bja Mandela
- 4.5
- Mandela ga se a ipshina ka bophelo le lapa la gagwe
 - Bjale ke nako ya gore a ipshine le meloko
- (2)
[10]

LE

SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)

POTŠIŠO YA 5: THAGALETSWALO 3 – MS Serudu

TAU

- 5.1 Sonete. (2)
- Se na le methalotheto ye lesomenne
- 5.2
- Sereto se bolela ka bogale bja tau le ka mo e tšhabjago ka gona
 - Le ge e le bogale go na le yo a e fetago
- (2)
- 5.3
- Methalotheto ye lesomepedi ya mathomo e laetša bogale bja seretwa
 - Methalotheto ye mebedi ya mafelelo e laetša gore le ge seretwa se le bogale, go na le yo bogale go se feta
- (2)
- 5.4 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa letšhogo.
- Tau ke phoofolo ya go tšhoša le go tšhabega

GOBA

- Moya wa kgahlego. (2)
- Ke kgahlwa ke borena le go kwatamelwa ga tau
- 5.5
- Methalotheto ye lesomepedi ya mathomo ga e latele patrone ya morumokwano wa sonete
 - Methalotheto ye mebedi ya mafelelo e latela patrone ya morumokwano
- (2)
[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/KANEGELOTŠHABA**POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE*****BADIMO BA BOLETŠE –MJ Mpepele*****MOHLALA WA KARABO:****Thulaganyo**

Thulaganyo ke peakanyo ya tatelano ya ditiragalo kgato ka kgato ka gare ga sengwalo. Diponagalo tša thulaganyo ke tše di latelago: kalotaba, phekgogo, kgolo ya bothata, sehloa le tharollo ya bothata.

Tshekatshekong ye go ya go lebelelwa kalotaba, phekgogo, sehloa le tharollo ya bothata.

Kalotaba

Ke mathomo a ditaba tša sengwalo. Baanegwa, lefelo le nako di tšwelela seripeng se sa thulaganyo. Moya go rena wa khutšo.

- Ditiragalo tša sengwalo di thoma ka go tšweletša:
 - Ditau (molwantšhwa)
 - Komanyi (molwantšhi)
- Lefelo la ditiragalo: motse wa Bakone - wa kgoši Tsweke
- Nako ya ditiragalo - Bošego
- Ditiragalo di mabapi le Ditau yo a ganago go phethagatša taelo ya mohu tatagwe ya gore a nyale Thabišo

Phekgogo

Ke tiragalo ye e hlolago thulano ya mathomo ya sengwalo.

- Ditau o ratana le Mpimpi e bile o a mo imiša

Sehloa

Ke thulano ya mafelelo ya sengwalo.

- Ditau o thoma go lwala gomme bolwetši bo golela pele le pele mo go bago le kgakanego ya gore kgoši e ile go ba mang motseng wa Bakone

Tharollo ya bothata

Ke fao bothata bo rarologago gomme ditaba di boela sekeng goba di tšea lemanoga le lefsa.

- Komanyi o leba ga Ngaka Mpotše gore a tle a fokafoke motse wa Bakone
- Ditau o a alafša gomme o thoma go bona dilo ka tshwanelo
- Setšhaba sa Bakone se dumelelana gore Thabišo o swanelwa ke go dula madulong a gagwe a boMmakgoši
- Ditau o nyala Thabišo gomme go rena lethabo lapeng la Bakone mola ka go le lengwe Ditau a thoma go nkgelwa ke Nthuše
- Ka morago ga go lewa ke bodutu Nthuše o gomela gagabo
- Ditau le Thabišo ba šegofatšwa ka mafahlana a mošemane le mosetsana

[25]

POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele****SETSOPOLWA SA A**

- 7.1 Ditau le Komanyi. (2)
- 7.2
- Rašuwana o lorile Mohu Kgoši Tsweke a mo etetše a mo laela go kgopela tshwarelo ya ge a ile a fefantšha Ditau gore a se be le kgahlego ya go nyala mosadi
 - Komanyi o kgopetše Kgokolo go iša Ditau go Ngaka Ngwetšana ka ge a belaela gore ga a sa itira (2)
- 7.3 Tebelelo ya mongwadi ke mokgwa wo mongwadi a bonago le go anega ditiragalo.
- Mongwadi o diriša poledišano ya baanegwa go hlaloša ditiragalo
 - Mongwadi o tšweletša dikgopolo tša gagwe mabapi le ditiragalo tša padi (E TEE fela) (2)
- 7.4 Tikologo ya segologolo.
Go bolelwa ka:
- Ngaka ya ditaola - Ngwetšana, Mpotše
 - Mošate - wa Kgoši Pilošamadiba, wa Kgoši Manamela (3)
- 7.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a pefelo.
- Ditau a ka befedišwa ke go kwa gore rangwane wa gagwe o mo potile ka pele gomme a se mo swarele (2)

SETSOPOLWA SA B

- 7.6 O na le lenyatšo - Ge a bolela le mmagwe o re 'Mma ke le botše bjang le gona ga kae gore Thabišo yo wa lena ga ke mo rate?' (2)
- 7.7
- E utolla semelo sa Ditau sa go fela pelo ('Ke le botše bjang le gona ga kae gore Thabišo yo wa lena ga ke mo rate?')
 - E tšweletša maikutlo a Komanyi a lerato le leago go Ditau - ('Le ge o ka dira bjalo ngwanaka, efela o tsebe gore lentšu la mohu le a lotwa')
 - E tšwetša ditiragalo pele (Fao mongwadi a hlaelwago ke mantšu o diriša poledišano ya Senyama le Makgabo go hlaloša maitshwara a Ditau) (3)
- 7.8 Balekwa ba tla fa diponelopele tša go fapana.
Mohlala:
- Ditau a ka se lokelwe ke selo ka ge a nyatša maele a mmagwe
 - Ditau a ka feleletša a nyala basadi ba babedi go kgotsofatša batswadi le pelo ya gagwe
 - Ditau a ka feleletša a se a nyala (3)

- 7.9
- Setsopolwa se boela taba ya go leka go eletša Ditau gore o swanetše go latela taelo ya tatagwe ya gore a nyale Thabišo gomme Ditau o a ngangabala
 - Tlemollo ya lehuto e lebane le Ditau yo a feleletšago a nyala Thabišo
 - Ditaba motseng wa Bakone di boela sekeng
- (3)
- 7.10 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Lentšu la mohu ga le tshelwe.
- Ditau ga se a ka a lokelwa ke selo ka ge a ile a gana go phethagatša taelo ya mohu tatagwe ya go nyala Thabišo
 - Ditau o rile go nyala Thabišo ditlhokwa tša mo lalela
- (3)

[25]**POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE****KGALAGALO TŠA SETU MS – Machitela****MOHLALA WA KARABO:****Thulaganyo**

Thulaganyo ke peakanyo ya tatelano ya ditiragalo kgato ka kgato ka gare ga sengwalo. Diponagalo tša thulaganyo ke tše di latelago: kalotaba, phekgogo, kgolo ya bothata, sehloa le tharollo ya bothata.

Tshekatshekong ye go ya go lebelelwa kalotaba, phekgogo, sehloa le tharollo ya bothata.

Kalotaba

Ke mathomo a ditaba tša sengwalo. Baanegwa, lefelo le nako di tšwelela seripeng se sa thulaganyo. Moya go rena wa khutšo.

- Ditiragalo tša padi di thoma ka go tšweletša:
- Molatelo (molwantšhwa)
- Mojabobedi (molwantšhi)
- Lefelo la ditiragalo ke gaMaphalle
- Nako ya ditiragalo - ga e tšwelele
- Tikologo ke ya sebjalebja

Phekgogo

Ke tiragalo ye e hlolago thulano ya mathomo ya sengwalo.

- Molatelo o kgopela Mojabobedi gore ba ye ba itlhomele moššana wa bona thokwana

Sehloa

Ke thulano ya mafelelo ya sengwalo.

- Mojabobedi o utolla gore mosadi wa gagwe, yo a amogetšwego bookelong, o na le bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo ka morago ga go bula faele

Tharollo ya bothata

Ke fao bothata bo rarologago gomme ditaba di boela sekeng goba di tšea lemanoga le lefsa.

- Mojabobedi o ikana go thekga mosadi wa gagwe go lwantšha bolwetši bjo bo bego bo mo swere go fihla a fola fodifodi
- Lapeng la Mojabobedi le Molatelo go ile gwa rena lethabo ka ge dilo di boetše sekeng
- Mojabobedi le Molatelo ba šegofatšwa ka ngwana

[25]

POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela****SETSOPOLWA SA C**

- 9.1 Molatelo le Mojagobedi. (2)
- 9.2
- Molatelo o na le mathata a selapa
 - O boledišana le bagwera ba gagwe mabapi le mathata a gagwe le Mojagobedi (2)
- 9.3 Tebelelo ya mongwadi ke mokgwa wo mongwadi a bonago le go anega ditiragalo. (2)
- Mongwadi o diriša poledišano ya baanegwa go hlaloša ditiragalo
 - Mongwadi o tšweletša dikgopolo tša gagwe mabapi le ditiragalo tša padi - (Mongwadi o tšweletša dikgopolo tša gagwe mabapi le ka moo Fiona a bego a bopegile ka gona)
- 9.4 Sebjalebjae. (3)
- Go bolelwa ka:
- *Stethoskhoupu*
 - Phapoše ya batswetši
 - Dipikiri
 - Dieta tše diso
 - Bookelo
 - Baoki, bj.bj
- (TŠE PEDI fela)
- 9.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana Mohlala: Maikutlo a pefelo. (2)
- Mojagobedi a ka befedišwa ke ge Molatelo a mo homolela mola a bolela le yena

SETSOPOLWA SA D

- 9.6 O na le sephiri - ga a rate go utollela mosadi wa gagwe gore o na le ngwana le Fiona. (2)
- 9.7
- E utolla semelo sa go ba le sephiri ga Mojagobedi – ('... Ga ke kgolwe gore nka leka ka re poo! Gape a ka gopola gore ...')
 - E tšweletša maikutlo a kwelobohloko ya Mojagobedi go mosadi wa gagwe – ('Ke bona e le nako bjale ya gore ke thekge yola mogatšake ge a lwantšhana le bolwetši bjoo')
 - E tšwetša pele ditiragalo (Fao mongwadi a hlalelwago gona o didriša poledišano ya Tumpu le Mojagobedi go hlaloša mathata a lapa la Mojagobedi) (3)

9.8 Balekwa ba tla fa diponelopele tša go fapana.

Mohlala:

- Mojagobedi a ka nyala Fiona a ba mosadi wa bobedi
- Mojagobedi le Fiona ba ka kgaogana
- Mojagobedi a ka utolla gore o na le ngwana le Fiona go Molatelo (3)

9.9 • Tlemollo ya lehuto e lebane le ge ditaba di boela sekeng goba di tšea lemanoga le lefsa.

- Molatelo o swerwe ke bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo
- Setsopolwa se se bolela ka Mojagobedi yo tšeago sephetho sa go thekga Molatelo bolwetšing bja gagwe
- Molatelo o a fola go rena lethabo ka lapeng (3)

9.10 Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.

Mohlala:

Sephiri/Setu gare ga banyalane ga se sa loka.

- Molatelo o utetše monna wa gagwe ka bolwetši bja gagwe gomme se sa hlola mathata ka lapeng
- Mojagobedi o feleletša a e ba le maratwana a ka thoko ka lebaka la setu seo se renago ka lapeng la gagwe (3)

(3)
[25]

GOBA

KANEGELOTŠHABA

POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE

TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa

MOHLALA WA KARABO:

Sebopego sa diripa tša dingwalotšhaba

Nonwane le Sereto (sa magoši)

- Dingwalotšhaba di bopilwe ka mekgwa ya go fapana.

Sebopego sa nonwane ya Kgomo e tsogile bahung Matseno

- Matseno a nonwane ye ke 'Nonwane, nonwane!' 'Keleketla!'

Atmosfere (Moya wo o fokago)

- Moya wo o fokago nonwaneng ye ke wa tlaišego
- Badudi ba motse wa Soweto ba be ba sa ipshine ka lebaka la Rahodu yo a bego a utswa leruo la bona
- O be a le iša motseng wa gagwe wa bobedi Lesotho
- Le gona kua Lesotho o be a hloilwe ke batho ka lebaka la mekgwa ya gagwe ya bophelo

Mafetšo

Nonwane ye e felela ka gore 'Mpho, se seo sa mosela seripa!'

Sebopego sa sereto sa Kgošigadi Modjadji (Kgošigadi ya go neša pula)**Matseno a sereto**

- Matseno a laetša fao Kgošigadi Modjadji a tšwago gona - ke Balobedu ba boologa bohlabatšatši bja Zimbabwe

Atmosfere (Moya wo o fokago)

- Moya wo o fokago seretong se ke wa boikgantšho
- Go ikgantšhwa ka setšo le bokgoni bja Kgošigadi Modjadji bja go neša pula
- Kgošigadi o hlompšha ke bohle go akaretšwa le Mazulu

Mafetšo

Sereto se fetšwa ka gore: Re tšhaba go tswaka meeta le pitša tša badimo ka diaila ditlalemeso!

Sebopego sa koša ya Sebody**Matseno a koša**

- Matseno a koša a dirwa ke mohlabeledi
- Yena o re 'Sebody, Mampepe ...!' ke moka bao ba opelago le yena ba mo latela

Atmosfere (Moya wo o fokago)

- Moya wo o fokago mo ke wa tlhohleletšo ya go šoma mmogo
- Batho ba swanetše go dirišana ka gore sedikwa ga se na maatla

Mafetšo

- Mafetšo a koša ye ke 'O agile motse thabeng!'
- Ke mantšu ao a opelwago ke batho ka moka

Thumo

- Diripa tše tše tharo tša dingwalotšhaba di na le matseno, moya o fokago le mafetšo
- Le ge di sa swane ka lebaka la tlhamego le diteng fela sebopego se a swana

[25]**POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa****SETSOPOLWA SA E****NONWANE: MMADILLO O LLELANG? – AP Nkadimeng**

- 11.1 Mmadillo ke motho wa go lla - Mongwadi o re Mmadillo o hlwela selo ka lebaka la go thonkgega maikutlo. (2)
- 11.2 Mmadillo.
- O thoma le nonwane a be a fetša le yona/Morero wa nonwane o theilwe godimo ga gagwe (2)

- 11.3 Nonwane ya tsholo.
 • E sola maitshwaro a batho ba motse wa Marakane kgahlanong le Mmadillo (2)
- 11.4
 • Mmadillo o ile a ba mmeleng
 • O ile a belega mafahlana a bašemane
 • Lapa la gagwe ya ba la lethabo gomme ba ja ba lahla (3)
- 11.5 Tikologo ya segologolo.
 • Go buša magoši
 Mohlala: Kgoši Magapu
 • Go bolelwa ka dingaka tša setšo
 Mohlala: Mmadillo o ile a ya ngakeng (3)
- 11.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
 Mohlala:
 Tšhiwana ye e sa hwego e leta monono.
 • Mmadillo o ile a tlaišwa ka lebaka la go hloka pelego, mafelelong a ba le bana
 • O be a phela a nyamile mafelelong lapeng la gagwe gwa ba le lethabo (3)

SETSOPOLWA SA F**SERETOTUMIŠO SA MOETAPELE: ROLIHLAHLA MADIBA MANDELA – PT Tjale**

- 11.7
 • Kelelathalo/Kgopolokeledi/Entšampmente
 • Tshwantšhanyo (2)
- 11.8 A kae magwaragwara?
 Ba kae bomabinagosolwa?
 • Go gatelela dikgopolo tša bofšega bja magwaragwara le bomabinagosolwa (2)
- 11.9
 • Mandela o be a šomiša bohlae go rarolla mathata le go hlolela Maafrika-Borwa lethabo
 • Bao ba bego ba mo hloile ba be ba lewa ke dihlong ge ba ekwa lentšu la gagwe (2)
- 11.10
 • Go tšweletša morethetho le mošito methalothetong
 • Go tlemaganya dikgopolo tša gore Madiba ge a bolela o a kwala (2)
- 11.11 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
 Mohlala:
 Maikutlo a lethabo.
 • Ke kgahlwa ke bogale le bohlae bja Mandela (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE****O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso****MOHLALA WA KARABO:****Semelo sa mmapadi**

Semelo sa mmapadi se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa woo mmapadi a tšwelelago ka wona papading. Semelo sa mmapadi se lemogwa ka dintlha tše di latelago:

- Ditiro le polelo tša gagwe
- Babapadi ba bangwe ba reng ka yena
- Leina la gagwe

Semelo sa Mahunela**1. Ditiro le dipolelo tša gagwe****Ga a botege**

- O ratana le Sarinki mola a tseba e le lekgarebe la morwa wa gagwe Benjamene

Ga a na nnete

- Sarinki o reketše Mahunela sellathekeng gomme Mahunela o re o itheketše o a boa gape o re o se thwetše ge a botša Rebone
- Mahunela o swaretše Rebone tšhelete ge a fetša a re e timetše

O tšhaba maikarabelo

- O botša Jemina gore Rebone o swanetše a nyalwe, gore a mo fokoletše mathata a ka lapeng

O rata tšhelete

- O gapeletša Rebone go nyalwa ke Mpoti gore a tle a hwetše tšhelete ya magadi

Ga a na kgodišo ye botse baneng

- O nyakela ngwana wa gagwe masogana. O re Rebone a nyalwe ke Mpoti gomme ge a gana o re a ye go Phaswane

Ga a na botho

- O koba modirelaleago, Boreledi, gore a mo tšwele ka motse mola motho wa batho e le ge a tšile go nyaka go tseba gore o thuša kae ka bokamoso bja Rebone

Ke ngame

- O na le tšhelete le dikgomo fela o gana go lefela morwedi wa gagwe tšhelete ya dithuto
- O bolawa ke leino o gana go išwa bookelong, o re a ka se fe ba bookelong tšhelete, go na le sehlare sa theko ya fase
- Ngaka Thokgola o a mo alafa gomme Mahunela o gana go mo lefela

2. Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena**Monna wa ngame le kgang**

- Morutišigadi Kgoroši o mo hlaloša e le monna wa ngame ka ge bongame bja gagwe bo šiiša namana tša mmele gobane o be a gana go rekiša dikgomo, o paletše le maphodisa ge a be a mmotšiša ka go timela ga tšhelete

Monna wa pelo ye mpe

- Bopelompe bja gagwe bo hlatselwa ke Rebone ge a botša mmaneagwe Jemina, gore Mahunela o re bao ba mo utswetšago ge ba ka swarwa, ba tla ripša matsogo le maleme.

3. Leina la gagwe

- Leina la mmopadi ke Mahunela
Lona le sepelelana le ditiro tša gagwe ka ge a be a hunela tšhelete ya go reka tša lapa la gagwe a gana le go iša Rebone sekolong eupša yena a no iphediša ka tša tlhago tšeo a sa di rekego

[25]**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso****SETSOPOLWA SA G**

- 13.1 Go bolelwa ka:
- Sekolo
 - Diradio
 - Dikuranta
 - Thelebišene
 - Hambaga*
- (TŠE NNE fela) (4)
- 13.2 • O na le sebete - o kgonne go ya go Mahunela go mmošša gore ke maikarabelo a gagwe go iša Rebone sekolong (2)
- 13.3 • Go bolela ga Jemina ka sekgaphu go tšweletša maikutlo a gagwe
• Mantšu a gore 'Ka gare bošego ka phapošeng' a hlahla babadi gore ditiragalo di direga kae le gona neng (2)
- 13.4 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa pefelo/ntwa.
- Jemina o omana le Mahunela
 - Moya wo o hlotšwe ke gore Mahunela ga a nyake go iša morwedi wa gagwe sekolong
- (3)
- 13.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Kgegeophethogi ke mafelelo a sengwalo ao mmadi a bego a se a a letela.
- Mmadi o be a letetše gore Rebone o tla amogela le go swarela mothuši wa gagwe fela ga se go be bjalo
- (2)

SETSOPOLWA SA H

- 13.6 • Dipelo tša marematlou di tšwele
• Rebone o bone dipelo tša gagwe tša marematlou kuranteng gomme o hweditše a tšweletše
• Rebone o laetša tatagwe dipelo o mmošša le gore o nyaka go ya yunibesithi gomme tatagwe o gana ka la gore ga a na tšhelete
- (TŠE PEDI fela) (2)

- 13.7
- Polelonoši ya Hlogi e tšweletša maikutlo a kwelobohloko go Rebone
 - E tšweletša semelo sa Rebone sa go ba le mabjoko ka sekolong
- (2)
- 13.8
- Mminoratho ke mmino wo moteletšana wo o aroganyago ditemana tšeo di diregago ka dinako tša go fapana mafelong a go fapana ka gare ga papadi ye
 - Mminorathwana ke mmino wo mokopana wo o aroganyago ditemana tšeo di diregago ka nako e tee ka gare ga papadi ye
 - Pulamadibogo ke mmino wo motelele wo o thomago le go fetša dikgaolo tša papadi ye
- (3)
- 13.9
- Rebone.
- Ditiragalo tša papadi ye di theilwe godimo ga gagwe/O thoma le papadi a be a fetša le yona/Morero wa papadi ye o theilwe godimo ga gagwe
- (2)
- 13.10
- Balekwa ba tla dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Morero ke thutokgolo yeo mongwadi a ratago go e fihliša go babadi.
- Morero wa papadi ye ke go re phegelelo e tswala katlego
 - Rebone o be a na le mathata a ditšhelete tša go tšwetša dithuto pele fela o ile a phegelela gomme mafelelong a atlega
- (3)
[25]

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE

NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

MOHLALA WA KARABO:

Semelo sa mmapadi

Semelo sa mmapadi se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa woo mmapadi a tšwelelago ka wona papading. Semelo sa mmapadi se lemogwa ka dintlha tše di latelago:

- Ditiro le polelo tša gagwe
- Babapadi ba bangwe ba reng ka yena
- Leina la gagwe

Semelo sa Mphaka

1. Ditiro le polelo tša moanegwa

O na le lerato

- O rata ba lapa la gagwe. O gatelela gore lapa le swanetše go ipopa ngatana le rerišane mathata gore go se be le lenaba leo le ka le tsenago ka bogare

O na le tlhomphe

- O bolediša mogatšagwe ka tlhomphe. Le ge mogatšagwe a befetšwe, o mmolediša gabotse. Mphaka o re 'Tlogela ditshele hle, Naswana ya ka.'

O bogale

- Ga a tšhabe go botša Rola le Kala gore ke ditlaela
- O a ba fotlela ge ba mmotša ka dithuto tša gagwe

O rata toka le nnete

- Ge Sebola a fošitše o a mo kgala, ga a mo emelele. O mo laetša tsela ya nnete
- O re a ka upše a ralala le dilete go fihla a hwetša moo go nago le toka le nnete

2. Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.**O na le boikgafo mošomong**

- Tokari o re Mphaka o na le mahlahla le boikgafo mošomong wa gagwe mola Rola le Kala le bona ba re Mphaka ke lekgoba mošomong
- Nkono a tiišetša boikgafo bja gagwe mošomong ge a re nkabe bafaladi ka moka ba ikgafela medirong ya bona bjalo ka Mphaka, ga a kgolwe gore ba be ba tla kgethollwa

3. Leina la gagwe

Leina la mmapadi ke Mphaka

- Ke Mphaka, o bogale bjalo ka mphaka

[25]**POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu****SETSOPOLWA SA I**

- 15.1 Go bolelwa ka:
- Kereke
 - Sutwana
 - Teye
 - Go jewa ka dithipa
- (4)
- 15.2 • O na le lerato – o hlohleletša monna wa gagwe go ya kerekeng
- (2)
- 15.3 • Go sega ga Hunadi le Mphaka go tšweletša maikutlo a lethabo
- Mantšu a gore 'O mo fa dibjana' a hlahla mmadi ka tiragalo yeo e diregago
- (2)
- 15.4 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa lethabo/khutšo/tlhompfo.
- Hunadi le Mphaka ba a reteletšana. Hunadi o re: 'Tholo mola Mphaka a re naswana ya ka'
 - Moya wo o hlotšwe ke go amogela lengwalo la go tšwa go mokgekolo mmago Mphaka yo a mo sedimošago ka kaonafalo ya seemo sa ditaba kua Bonwatau
- (3)
- 15.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Kgegeophethogi ke mafelelo a sengwalo ao mmadi a bego a se a letela.
- Mmadi o be a letetše gore Mphaka a ka se tsoge a boetše Bonwatau go ya le ka fao a ilego a ikana le mathomong eupša mafelelong o nagana go boela gae
- (2)

SETSOPOLWA SA J

- 15.6
- Mphaka o amogetše lengwalo la go tšwa go mmagwe le mmotša ka kaonafalo ya seemo sa ditaba
 - Mphaka o nagana go boela gae
- (2)
- 15.7
- Polelonoši ya Mphaka e tšweletša maikutlo a go tshwenyega ka lebaka la go ralala le dilete ga gagwe etšwe a na le gagabo
 - E tšweletša maikano a gagwe a go se sa boela gagabo Bonwatau
- (2)
- 15.8
- Diteng tša setsopolwa di mabapi le Mphaka yo a hlologetšego gae, Bonwatau
 - O ikana gore ka ge a robala boroko a ka se boele gae
 - Tharollo ya bothata e bonala ge Mphaka le ba lapa la gagwe ba tšea sephetho sa go boele gae ka lebaka la go imelwa ke melao ya bofaladi dinageng di šele
- (3)
- 15.9
- Mphaka.
- Ditiragalo tša papadi ye di theilwe godimo ga gagwe/O thoma le papadi a be a fetša le yona/Morero wa papadi o theilwe godimo ga gagwe
- (2)
- 15.10
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
- Mohlala:
- Morero ke thutokgolo yeo mongwadi a ratago go e fihliša go babadi.
- Morero wa papadi ye ke gore legae la bomotho ga le na bosehla
 - Mphaka o tlogile gagabo Bonwatau a gopola gore o tla hwetša bophelo bjo bokaone dinageng di šele
 - Mafelelong o gomela gae ka ge bokaone bo se gona dinageng di šele
- (TŠE PEDI fela)
- (3)

[25]**POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE****LEHUFA – P Mothupi****MOHLALA WA KARABO:****Semelo sa mmapadi**

Semelo sa mmapadi se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa woo mmapadi a tšwelelago ka wona papading. Semelo sa mmapadi se lemogwa ka dintlha tše di latelago:

- Ditiro le polelo tša gagwe
- Babapadi ba bangwe ba reng ka yena
- Leina la gagwe

Semelo sa Radithekisi**1. Ditiro le polelo tša moanegwa****O na le lenyatšo**

- O bitša mosadi wa gagwe mosatšana
- O botša Lerato gore mahlo a gagwe ke a matala, ebile megokgonyana ya gagwe ga e mo tšhoše
- O nyatša kereke o re ke kerekana o bile o ntšha Lerato ka kerekeng go rapelwa
- O roga Lerato pele ga mmagwe

O na le lehufa

- O re Lerato o eta a robalana le banna
- O re Lerato o be a elwa le mosadi yo mongwe ba baka banna
- O re Lerato ge a eya kerekeng o yela banna
- O re Lerato o reka diaparo tša ka gare tša go bitša mašeleng a godimo gore a ete a bontšha banna
- Ge Lerato a boa mošomong a mo dumediša, o mo fetola ka mahlapa, o re mmalegogwana tena, molomo wa go nkga, bj.bj.
- O betha mosadi ge a ekwa boLeepo ba re ba mmone a na le monna yo mongwe toropong, ebile Lerato o išwa bookelong

O na le pelo ye mpe

- O rile go kwa Leepo a re Tsarane o thuntšhitšwe ke maphodisa a fela a re ba boele lefelong la kotsi go yo tšea sefatanaga sa gagwe
- O robotša Lerato ka letangwaneng la go ruthela bošego ka moka
- Lerato o hloka senamelwa sa go ya mošomong etšwe dithekisi di le gona ka gae

Ga a na šedi/tlhokomelo

- Kgwebo ya gagwe ya dithekisi e a phuhlama ka ge a sa e hlokomele

2. Babapadi ba bangwe ba reng ka yena**O fenywa ke lehufa**

- Lerato o botša Ntshepe ka mo Radithekisi a fenywago ke lehufa ka gona

3. Leina la gagwe

- Leina la gagwe ga le sepelelane le semelo sa gagwe

[25]**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi****SETSOPOLWA SA K**

- 17.1 Go bolelwa ka:
- Dipukwana
 - Disofa
 - Tafolana
 - Borokgwana
- (4)
- 17.2 • O na le leago - o kgala Radithekisi yo a phedišago Lerato ka molamo (2)
- 17.3 • Mantšu a gore 'Radithekisi o goga molamo ka morago ga sofa' a hlahla mmadi ka tiragalo yeo e diregago
- Go bolela ka mereba ga Radithekisi go tšweletša semelo sa gagwe sa gore ke motho wa go ba le mereba
- (2)
- 17.4 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa ntwana.
- Radithekisi o befeletšwe Lerato ebile o nyaka go mmetha ka molamo
 - Moya wo o hlotšwe ke gore Radithekisi o naganela Lerato gore o na le maratwana a ka sephiring
- (3)

- 17.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Kgegeophethogi ke mafelelo a sengwalo ao mmadi a bego a se a letela.
- Mmadi o be a se a letela gore Lerato a ka swarela Radithekisi ka morago ga go mo phediša boima ka gare ga lenyalo
 - Mmadi o be a se a letela gore Radithekisi a ka kgopela tshwarelo go Lerato
- (2)

SETSOPOLWA SA L

- 17.6
- Lerato o itemogela mathata lenyalong la gagwe le Radithekisi
 - Radithekisi o boa kopanong le boTsarane mabapi le go polao ya Ntshepe
- (2)
- 17.7
- Polelonoši ya Lerato e tšweletša maikutlo a manyami mabapi le go tlaišwa ke Radithekisi
 - E tšweletša thulanoteng ya Lerato ya go re a botše Ntshepe gore o a mo rata
- (2)
- 17.8
- Setsopolwa se se mabapi le polelonoši ya Lerato mo a balabalago ka mathata a gagwe a lapa
 - O bolela ka mo a thomilego go rata Ntshepe ka gona
 - Lerato a hlala Radithekisi gomme Radithekisi o a ithuntšha
- (3)
- 17.9 Lerato.
- Ditiragalo tša papadi ye di theilwe godimo ga gagwe/O thoma le papadi a be a fetša le yona/Morero wa papadi o theilwe godimo ga gagwe
- (2)
- 17.10 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Morero ke thutokgolo yeo mongwadi a ratago go e fihliša go babadi.
- Morero wa papadi ye ke go re lehufa ga le age motse
 - Lerato o be a phela ka fase ga kgatelelo ka lapeng ka lebaka la lehufa la monna wa gagwe ba ba ba hlalana
 - Ntlogeleng o feleleditše a ipolaile ka lebaka la lehufa
- (TŠE PEDI fela)
- (3)

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE: THETO [MEPUTŠO YE 10]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
	5-6	4	3	2	1
<p>DITENG</p> <p>Tlhalošo ya sererwa. Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya setsopolwa</p> <p>MEPUTSO YE 6</p>	<p>-Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa -Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. -Kwešišo ye e tseneletšego ya sengwalwa le sereto.</p>	<p>-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. -Potšišo e arabilwe ka botlalo. -Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. -Kwešišo ya sengwalwa le sereto e bonetše.</p>	<p>-Tlhalošo ye e kgotsofatšago ya sererwa. -Go na le dintlha di se kae tšeo di amanago le sererwa. -Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. -Kwešišo ya motheo ya sengwalo le sereto.</p>	<p>-Tlhalošo ya sererwa ga e kgotsofatše. -Ga go dintlha tšeo di amanago le sererwa. -Ga go kwešišo ya sengwalwa le sereto.</p>	<p>-Ga go kwešišo ya sererwa. -Karabo ga e sepelelane le sereto. -Morutwana ga a tsebe selo ka ga sengwalwa le sereto.</p>
	4	3	2	1	0
<p>SEBOPEGO LE POLELO</p> <p>Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo</p> <p>MEPUTSO YE 4</p>	<p>-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. -Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. -Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading. -Go na le phošwana e tee ya popopolelo, mopeleto le maswaodikga.</p>	<p>-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. -Kelelo ye botse ya dikgopolo. -Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se a tšwelela. -Taodišo ga e na kelelo ye botse ya dintlha ebile ga go tlemagano ya dikgopolo. -Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. -Dikgopolo ga se tša beakanywa ka tatelano ye botse. -Diphošo tša polelo ke tše ntši. -Segalo le setaele di fošagetše.</p>	<p>-Sebopego ga se sa maleba. -Diphošo tša polelo ke tše ntšintši ebile le setaele se fošagetše kudu.</p>

KAROLO YA B LE C: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE – PADI, KANEGELOTŠHABA LE PAPADI [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
<p>DITENG</p> <p>Tlhalošo ya sererwa Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya setsopolwa</p> <p>MEPUTSO YE 15</p>	<p>-Karabo ye botsebotse go fetiša: 14–15. -Karabo ye botsebotse: 12–13. -Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa. -Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. -Kwešišo ye botsebotse ya sengwalwa le setsopolwa.</p>	<p>-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. -Potšišo e arabilwe ka botlalo. -Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. -Kwešišo ya sengwalwa le setsopolwa e a bonala.</p>	<p>-Kwešišo ya magareng ya sererwa eupša ga se dintlha ka moka tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Bontši bja dintlha di amana le sererwa. -Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. -Kwešišo ya motheo ya sengwalwa le setsopolwa.</p>	<p>-Kwešišo ye nnyane ya sererwa. -Ga go dintlha tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Dintlha tše nnyane di amana le sererwa. -Tlhalošo e amana gannyane le sererwa. -Kwešišo ye nnyane ya sengwalwa le setsopolwa.</p>	<p>-Ga go kwešišo ya sererwa. -Maiteko a go araba potšišo a fokola kudu. -Ditlhalošo ga di kgotsofatše. -Morutwana ga a tsebe sengwalwa goba setsopolwa.</p>
	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
<p>SEBOPEGO LE POLELO</p> <p>Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo</p> <p>MEPUTSO YE 10</p>	<p>-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. -Matseno le mafetšo ke a mabotse kudukudu. -Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. -Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading.</p>	<p>-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. -Go na le tlemagano ye botse magareng ga matseno, mafetšo le ditemana tše dingwe tša taodišo yeo. -Kelelo ye botse ya dikgopolo. -Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se a tšwelela. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo e gona eupša e na le mafokodi. -Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba. -Peakanyo ya ditemana ke ya maleba.</p>	<p>-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. -Dikgopolo ga se tša bewa ka tshwanelo. -Diphošo tša polelo ke tše ntši. -Segalo le setaele ga se tša maleba. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše.</p>	<p>-Tlhokego ya peakanyo ye botse ya sebopego e dira gore dikgopolo di se elele gabotse. -Diphošo tša polelo le setaele sa go fošagala di dira gore go be bothata go bala le go kwešiša molaetša wa taodišo. -Segalo le setaele di fošagetše kudu. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše kudu.</p>